

»Sagsområder, der som følge af rigsheden ikke kan overgå til hjemmestyret.

- 1) Statsforfatningen, herunder de øverste statsmyndigheder, valget og valgbarhed til folketinget, retsplejen og frihedsrettighederne.
- 2) Statsborgerbegrebet, pas, visa, statssymboler.
- 3) Udenrigspolitiske anliggender.
- 4) Forsvar.
- 5) Rigets finanser, Nationalbanken, seddeludstedelse, mønt, mål og vægt, valuta.
- 6) De almindelige lovsystemer for personret, familieret, arveret samt formueret.
- 7) Strafferetspleje, fængselsvæsen.«

Uanset det, der er anført i betænkningen om den grønlandske hjemmestyreordning og i det nævnte cirkulære, har Justitsministeriet senere antaget, at grundloven ikke er til hinder for, at regeludstedende kompetence vedrørende retsplejen og kriminalforsorgen overføres til det grønlandske hjemmestyre. Der henvises til Justitsministeriets notat af 11. november 1997 om muligheden for at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland til det grønlandske hjemmestyre.

4.2. Den statsretlige litteratur om forfatningsretlig enhed mv.

I den statsretlige litteratur er behandlet en række spørgsmål om, i hvilket omfang grundloven kan antages at opstille grænser for adgangen til at overføre kompetence til bl.a. det grønlandske hjemmestyre.

Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udg. ved Peter Germer (1973) side 43, anfører bl.a.:

»Et spørgsmål som grundloven ikke tager udtrykkelig stilling til er, om der inden for rammen af den almindelige forfatningsretlige ligestilling kan indrømmes enkelte dele af riget en særstilling af begunstigende karakter, navnlig derved at der gives dem lokalt selvstyre i deres særlige anliggender. Netop på grund af Færøernes og Grønlands særlige faktiske situation, betinget af naturgivne faktorer, i forbindel-

se med beboernes etniske, kulturelle og sproglige særpræg i forhold til Danmarks befolkning, er spørgsmålet af væsentlig praktisk betydning. Svaret må være, at grundloven ikke udelukker en forfatningsretlig særstilling i form af et vidtgående lokalt selvstyre.«

Endvidere anfører Max Sørensen, a.st., side 53, bl.a.:

»Den forfatningsretlige enhed som grl. § 1 har fastslået vedrører den forfatningsretlige ramme. De organer, som grundloven har etableret, og den kompetence der er tillagt dem, må være fælles for riget som helhed, medmindre afvigelse er hjemlet udtrykkeligt eller forudsætningsvis ved grundlovens eget indhold eller dermed ligestillet forfatningsretlig norm. Det samme gælder de begrænsninger af materiel eller formel art, som grundloven opstiller for organernes kompetence, navnlig i bestemmelserne om borgernes frihedsrettigheder.

Inden for disse rammer er de forfatningsretlige organers kompetence i alt væsentligt en fri kompetence. Navnlig kan lovgivningsmagten frit give love, der indholdt den ønsker, så længe den respekterer grundlovens begrænsninger. Der er derfor intet til hinder for, at den giver lovregler af forskelligt indhold for forskellige geografiske områder.«

Isi Foighel, som var formand for Kommissionen om Hjemmestyre i Grønland, der afgav den ovenfor under pkt. 4.1 nævnte betænkning, anfører i en artikel i Ugeskrift for Retsvæsen, 1979, side 89 ff, om Grønlands Hjemmestyre bl.a. (side 91):

»Det var fastsat i kommissionens kommissorium og accepteret af såvel de danske som de grønlandske medlemmer, at gennemførelsen af hjemmestyret måtte finde sted inden for »rammerne af rigsfællesskabet«. Princippet herom kan udledes af grundlovens paragraf 1.«

I en artikel i TfR 1980, side 1 ff, anfører Jerzy Sawicki bl.a. om det, der er anført i bemærknin-